

Kenmerk: 2220253
Bijlagen: 2
Verzonden 11 februari 2025

Datum 8 januari 2025
Onderwerp Rekenkamerbrief Groenbeheer

Geachte leden van de raad,

In het afgelopen jaar werden er vanuit verschillende raadsfracties vragen gesteld over de kwaliteit en uitstraling van het groen in de openbare ruimte, de effectiviteit en de intensiteit van het beheer en onderhoud van het groen, maar ook de mate van klimaatadaptiviteit van de openbare ruimte en het groen. De belangrijkste vraag die bij verschillende raadsfracties speelt is: “Voldoet het beheer en onderhoud van het groen in de openbare ruimte aan de ambities van het vastgestelde beleid en waar is extra bijsturing nodig?” Een belangrijk aspect hierbij is de communicatie met de inwoners van Veenendaal over het beheer en onderhoud van het groen in de openbare ruimte.

Tenminste 5 aspecten hebben direct invloed op het groenbeheer en zijn daarmee bepalend voor het beeld van het groen in de openbare ruimte. Als de raad haar beleidskeuze voor een meer klimaatadaptieve en biodiverse inrichting van de openbare ruimte serieus neemt, moet zij vooral keuzes gaan maken over budget, personeelsinzet, het uitvoeren van jaarrond beheer en bovenal de bepaling van het bijbehorende kwaliteitsbeeld en de beheersystematiek. Hierover moet eenduidig op een voor iedereen heldere en begrijpelijke wijze gecommuniceerd worden.

Door middel van deze ‘Rekenkamerbrief’ wil de rekenkamer u informeren over de actuele aandachtspunten in het groenbeheer. Tevens wil de rekenkamer u een aantal overwegingen meegeven vanuit het perspectief dat de raad in de (nabije) toekomst keuzes zal moeten maken om een meer biodiverse en klimaatadaptieve inrichting van de openbare ruimte te kunnen gaan realiseren waarbij een bijbehorende aanpak van het groenbeheer past.

Met de vaststelling van het *Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal 2024 – 2050* (vastgesteld op 21 maart 2024) heeft u vooral de ambitie en doelstelling voor de openbare ruimte bepaald. Dit is primair een toekomstperspectief gericht op communicatie over een mogelijke transitie van de openbare ruimte en het groen. Hierin is de wijze van inrichten van de openbare ruimte (o.a. het groen), benoemd als een middel om te voldoen aan eisen ten aanzien van klimaatbestendigheid en biodiversiteit. De daadwerkelijke manier van inrichten en beheren van de openbare ruimte is nog niet bepaald.

De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar het groenbeheer en niet naar het integrale beheer van de openbare ruimte. Het integrale beheer van de openbare ruimte is namelijk veel meer dan alleen het beheer en onderhoud van groen. Dat beheer bestaat uit een aantal gecombineerde elementen die gezamenlijk het beeld en daarmee de staat van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte bepalen (zoals het vegen, de verlichting, het straatmeubilair en het afval verwijderen). Zij heeft daarvoor het groenbeleid en de vertaling daarvan naar de uitvoering van het groenbeheer in de gemeente Veenendaal onderzocht. De rekenkamer heeft zich hierbij op (de samenwerking in) de groenketen gericht van groenbeleid tot de uitvoering van het groenbeheer. Mede via interviews met medewerkers in de groenketen heeft de rekenkamer verdiepende en verifiërende vragen over het groenbeleid en de uitvoering van het groenbeheer kunnen bespreken. Tevens heeft zij in het beleid en bij de uitvoering specifiek gelet op de wijze van participatie en communicatie over het groenbeheer.

Het groenbeheer in Veenendaal

De inrichting van de openbare ruimte in Veenendaal kent een 'traditionele' inrichting. Deze inrichting kenmerkt zich door een afwisseling van gazons of grasland en plantvakken met heesters (soms vaste planten) en hagen. Voornamelijk in het gras en de plantvakken staat een wisselend sortiment aan bomen. Het groen wordt door de gemeente onderhouden aan de hand van een door het CROW ontwikkelde beoordelingssystematiek op basis van het beeld (in de bijlage van deze brief worden de achtergronden van deze systematiek verder uitgelegd). De gemeenteraad heeft binnen deze systematiek het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau "B". Slechts bij een viertal straten in het centrum van Veenendaal en de begraafplaats wordt het beheer op niveau "A" uitgevoerd. De uitvoering van het groenbeheer vindt plaats door Wijkservice en een viertal geselecteerde aannemers die elk een deel van het groenbeheer in Veenendaal uitvoeren.

Over het groen in Veenendaal is door de gemeente een grote verscheidenheid aan beleidsstukken ontwikkeld. Verschillende van deze beleidsstukken zijn verouderd, maar de uitgangspunten zijn technisch en inhoudelijk passend. Recent vastgesteld beleid dat gericht is op onder andere het groen, is het *OPOR* (vastgesteld op 25 november 2021) met daarin het *BOSS Uitvoeringsplan* (ingangsdatum 5 december 2023). Deze beleidsstukken zijn primair gericht op ontwikkelingsprojecten en kennen geen uitvoeringsparagraaf die gericht is op het bestaande groen. Ook de communicatieparagraaf is gericht op participatie bij nieuwe ontwikkelingen en kent geen communicatieplan over (de instandhouding van) het bestaande groen of het beheer daarvan.

Het verwachte beeld van de inrichting van de openbare ruimte wordt door iedereen anders opgevat, waardoor communicatie hierover lastig is. Dit is herkenbaar in verschillende situaties die ontstaan onder invloed van interpretaties en uitleg over het beleid en het 'afgesproken' beeld van het groen. Dit vindt op alle niveaus plaats; tussen inwoners, tussen inwoners en beheerder(s), tussen raad en college, tussen raadsfracties onderling maar daardoor ook tussen het bestuur van Veenendaal en haar inwoners.

Uit het onderzoek en de interviews komt naar voren dat er tenminste 5 aspecten zijn die direct invloed hebben op het groenbeheer en daarmee bepalend zijn voor het beeld van het groen in de openbare ruimte. In de bijlage van deze brief worden de bevindingen over deze aspecten uitgebreid beschreven.

- *Uitleg technische eisen, randvoorwaarden en afspraken over het groen(beheer)*

Het ontbreekt aan een heldere en eenduidige uitleg over het beheer van de openbare ruimte en specifiek het groen in Veenendaal die voor iedereen eenduidig helder en begrijpelijk is. Dit geldt zowel voor u als raad maar vooral voor de inwoners van Veenendaal. Het is niet duidelijk wat er is afgesproken, hoe dat er uit ziet en wat er dan aan groenbeheer gedaan moet worden.

- *De personeelsinzet voor groenbeheer*

De (groen)inrichting van Veenendaal vraagt om arbeidsintensieve beheerwerkzaamheden om het vereiste beeld in stand te houden, terwijl het aantal mensen in de groenketen van beleid tot en met uitvoering terugloopt. Het ontbreekt aan een strategische personeelsplanning voor groenbeheer op alle niveaus (beleid, toezicht en uitvoering).

Bij de uitvoering van groenbeheer moet structureel worden teruggevallen op het inhuren van medewerkers die vaak door hun achtergrond een andere visie hebben op de wijze van het uitvoeren van de werkzaamheden. Het gevolg is dat er andere werkmethoden en technieken worden toegepast dan passend zijn bij de gevraagde beheermethode voor het groen en het na te streven beeld.

- *De integratie van groenbeheer bij ontwikkelingsprojecten*

Het beheer-bewust-ontwerpen bij het opstellen van integrale inrichtingsplannen moet verder worden ontwikkeld. Het beheerbewust ontwerpen en het ontwerp-bewust kunnen beheren van de openbare ruimte staat in Veenendaal nog in de kinderschoenen. Samenwerking en afstemming over de (her)inrichting van de openbare ruimte bij (ontwikkelings)projecten is nieuw en nog in ontwikkeling. Het ontbreekt aan een duidelijk protocol voor het betrekken van beheer bij (ontwikkelings)projecten en het naleven van afspraken over het beheren van het groen.

- *De invloed van het klimaat op groenbeheer*

De klimaatverandering (hogere temperaturen, langere natte en droge perioden) heeft tot gevolg dat de inzet van groenbeheer jaarrond én intensiever is dan passend bij de huidige taakstelling en afspraken over het groenbeheer. Daarbij is de huidige inrichting van Veenendaal nog onvoldoende passend bij een klimaatadaptieve en biodiverse inrichting die noodzakelijk is bij de huidige en komende klimatologische omstandigheden.

- *De participatie en communicatie.*

Participatie met inwoners bij projecten voor de openbare ruimte is gemeengoed in Veenendaal, het daarbij betrekken van de uitvoering van groenbeheer is dat nog niet. Afstemming vooraf met bewoners én ontwerpers over beheerkaders (en daarmee het beeld) van het groen is essentieel en randvoorwaardelijk voor een goede toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte.

Na participatie is ook communicatie over het beeld van de openbare ruimte en de wijze van uitvoering van het beheer essentieel, maar dat ontbreekt in de Veenendaalse werkwijze. Er is geen actieve communicatie over het groenbeheer en er is geen herkenbare plaats op de website en de sociale media van Veenendaal hierover.

Toekomstperspectief

In het *Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal 2024 – 2050* (vastgesteld op 21 maart 2024) is richting gegeven aan de ambities en doelstellingen voor een klimaatadaptieve en biodiverse inrichting van Veenendaal. De huidige inrichting van de openbare ruimte en specifiek van het groen voldoet onvoldoende aan deze uitgangspunten. De gemeente staat daarom aan de vooravond van essentiële keuzes over de (her)inrichting van de openbare ruimte. Welke richting kiest Veenendaal om wateroverlast en hittestress te voorkomen of te beperken? In welke mate zal de openbare ruimte klimaatadaptief moeten worden en zal biodiversiteit gestimuleerd moeten worden? Gaat Veenendaal (gedeeltelijk) verder met de bestaande 'traditionele' inrichting of is een integrale herinrichting naar een meer natuurlijke inrichting van de openbare ruimte onoverkomelijk? En in welke mate of op welke locaties gaat dat dan plaatsvinden?

Het aanpassen van de openbare ruimte naar een meer klimaatadaptieve en biodiverse inrichting vraagt niet alleen om een nieuwe visie op de inrichting van de openbare ruimte maar ook op het bijbehorende groenbeheer. Aan een meer biodiverse klimaatadaptieve inrichting zijn bijna altijd ook de karakteristieken van extensief groenbeheer gekoppeld. Hierdoor ontstaat jaarrond een ander beeld van de openbare ruimte, dan de inwoners van Veenendaal tot op heden gewend zijn. Een herinrichting van de openbare ruimte vraagt tevens om een (grote) financiële investering. Echter het in stand houden van de huidige inrichting met het huidige beheerniveau zal in de toekomst ook een steeds grotere investering betekenen, zeker als het personeelstekort blijft aanhouden.

Te overwegen maatregelen

Om op een effectieve manier uitvoering te kunnen geven aan het Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal is het belangrijk om de bevindingen van de rekenkamer over het groenbeheer mee te nemen bij de uitwerking van de plannen voor de openbare ruimte. De rekenkamer geeft daarom de volgende overwegingen mee:

1. Bij het opstellen en uitvoeren van een opdracht voor een inrichtings- en beheervisie vanuit het toekomstperspectief, is een integraal ambtelijk projectteam randvoorwaardelijk, waarbij groenbeleid, groenbeheer én uitvoering vroegtijdig zijn aangehaakt.
2. Bij het opstellen van een nieuwe inrichtings- en beheervisie voor de openbare ruimte is een participatie- én vooral een communicatietraject met de inwoners van Veenendaal essentieel waarbij de medewerkers uit de gehele groenketen betrokken zijn.
3. Het tijdig opnemen en communiceren van de nieuwe inrichtings- en beheervisie in de opdrachtformulering naar externe (ontwikkelings)partijen is belangrijk. Alleen op deze wijze kan er bij het ontwerp en de aanleg van de openbare ruimte op een passende wijze rekening mee worden gehouden. Daarbij past dat een protocol wordt vastgesteld waarin duidelijke afspraken en verantwoordelijkheden worden beschreven over de overdracht van 'nieuwe' openbare ruimte naar

het beheer van de gemeente. Alleen dan kunnen nieuwe gebieden op een passende wijze in het beheer vanuit het toekomstperspectief worden opgenomen.

4. Om het 'nieuwe' groenbeheer vanuit het toekomstperspectief op een passende manier te kunnen uitvoeren is een strategische personeelsplanning op alle gebieden van groenbeleid tot uitvoering, noodzakelijk. Hierbij is naast sturing op kwantiteit ook sturing op kwaliteit van het personeel belangrijk.

Het is dus aan de raad om hier zelf keuzes in te maken, maar vooral de omstandigheden te creëren waarin het college, met de ambtelijke organisatie, de keuzes kan vormgeven en uitwerken. Communicatie hierover naar de inwoners van Veenendaal is essentieel, daarom is het raadzaam een handzame, heldere en eenduidige uitleg over het huidige én toekomstige beheer van de openbare ruimte te maken die voor iedereen leesbaar en begrijpelijk is.

Voor vragen over deze rekenkamerbrief kunt u contact opnemen met de secretaris van de Rekenkamer Veenendaal via rekenkamer@veenendaal.nl.

Namens de Rekenkamer Veenendaal,

w.g. Ir. Arnoud Janson
Lid Rekenkamer Veenendaal

Bijlage 1

Groenbeheer openbare ruimte

Het integrale beheer van de openbare ruimte is veel meer dan alleen het beheer en onderhoud van groen. Het beheer bestaat uit een aantal gecombineerde elementen die gezamenlijk de staat van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte bepalen. De systematiek die door de gemeente Veenendaal is gekozen gaat uit van 'kwaliteitsbeelden' die in systematische tijdsintervallen verspreid over een groot aantal locaties wordt gemonitord aan de hand van 'beeldmeetlatten'. De beeldmeetlatten zijn vastgelegd in het beleid op basis van een meetsystematiek van het CROW (KOR 2018). De beeldmeetlatten kennen 5 niveaus A+, A, B, C en D. De gemeente heeft bepaald dat niveau A geldt voor het centrum en begraafplaatsen en niveau B voor de woonwijken en bedrijventerreinen.

Publicatie Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2018

De Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte (KOR) beschrijft de beeldkwaliteitsniveaus voor het onderhoud van de openbare ruimte. De kwaliteitsniveaus voor objecten in de openbare ruimte zijn opgenomen in beeldmeetlatten met foto's, beschrijvingen en prestatie-eisen. Hierbij is onderscheid gemaakt naar beeldmeetlatten voor verzorgingsonderhoud en technisch onderhoud. Beeldkwaliteit maakt het voor organisaties mogelijk om op een laagdrempelige manier met het bestuur te communiceren over de gewenste en de gerealiseerde kwaliteit en op grond daarvan de budgetten en de onderhoudsintensiteit te bepalen. Daarnaast maakt beeldkwaliteit het mogelijk om met de uitvoerder van het onderhoud te communiceren over de kwaliteit, in plaats van de onderhoudsfrequentie van het uit te voeren onderhoud.

Deze landelijk gehanteerde CROW-niveau A/B is een 90% prestatieniveau. Het CROW-niveau geeft aan dat minimaal 90% van het areaal aan dit niveau moet voldoen. Dit moet er voor zorgen dat bewoners ervaren dat Veenendaal er 'goed verzorgd bij ligt'. Tegelijk is het geen 100% prestatieniveau en dus zullen er locaties zijn die wel tijdelijk onder dit niveau liggen. Een 100% prestatieniveau is in de praktijk erg moeilijk en is veel minder doelmatig omdat het de kosten zeer sterk zal laten stijgen.

Het werken met beeldkwaliteit als uitgangspunt voor beheer, ook wel beeldgericht werken genoemd, stelt de gemeente en haar beheerorganisatie in staat om vraaggericht te werken voor burgers, bestuur en aannemers. Het beheer van de openbare ruimte wordt daardoor steeds meer gedaan aan de hand van kwaliteitshandboeken, beeldbestekken en bewonersschouwen. Tevens kan zij hiermee haar (externe) opdrachten voor aannemers uitvragen, monitoren, beoordelen en waar nodig bijsturen.

Monitoring groenbeheer

Uit de monitoring blijkt dat niet iedere aannemer hetzelfde kwaliteitsniveau gerealiseerd krijgt en dat dus het beeld van het groen sterk kan verschillen tussen de wijken van Veenendaal als daar verschillende aannemers werkzaam zijn.

Naast het verschil in aannemer staat het kwaliteitsniveau ook sterk onder invloed van het weer. Lange periode van droogte of juist warme perioden met veel regen hebben een heel andere impact op het groen. Bij de laatste zal het onkruid snel opkomen en hoog worden. Hiermee kunnen sterke afwijkingen met het vereiste beeldkwaliteitsniveau ontstaan. Juist bij de eerste zullen beplantingen een grote kans maken op afsterven waardoor er kale plekken ontstaan. Het opnieuw inplanten van de kale plekken valt niet onder het beheer op kwaliteitsbeeld maar valt onder de (reguliere) werkzaamheden van de gemeente zelf (Wijkservice). Deze 'inboet' vindt in de regel jaarlijks in de winterperiode plaats. Het beheersen van het onkruid is juist wel onderdeel van de opdracht aan een aannemer om te beheren op de kwaliteit van het beeld. De mate waarin een aannemer kan anticiperen op de (weers)omstandigheden (frequentie, intensiteit, etc.) bepaalt het uiteindelijke beeld van het groen.

Bijlage 2

Bevindingen onderzoek Groenbeheer

Kenmerken groenbeheer Veenendaal

De inrichting van de openbare ruimte in Veenendaal kent een 'traditionele' inrichting. Plantvakken, bomen en gazons wisselen elkaar af en worden door de gemeente onderhouden aan de hand van een door het CROW ontwikkelde beoordelingssystematiek op basis van het beeld. De gemeenteraad heeft binnen deze systematiek het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau "B". Slechts bij een viertal straten in het centrum van Veenendaal en de begraafplaatsen wordt het beheer op niveau "A" uitgevoerd.

Het beheer van (het groen in) de openbare ruimte in Veenendaal wordt door (externe) vakspecialisten benoemd als 'kwalitatief van hoog niveau' in vergelijking met andere gemeenten in Nederland.

Communicatie over klimaatadaptatie en de rol van groen daarbinnen wordt beschreven in het *Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal 2024 – 2050* (vastgesteld op 21 maart 2024). Dit is primair een toekomstperspectief gericht op communicatie over een mogelijke transitie van de openbare ruimte en het groen. Hierin wordt groen en de wijze van inrichten van de openbare ruimte benoemd als een middel om te voldoen aan eisen ten aanzien van klimaatbestendigheid en biodiversiteit.

Personeelsinzet groenbeheer

De 'traditionele' inrichting van Veenendaal (die beperkt biodivers en minder klimaatadaptief is) vraagt om arbeidsintensieve beheerwerkzaamheden om het vereiste beeld vanuit de beheersystematiek in stand te houden.

De inzet van en de druk op de medewerkers in het groen(beheer) is zonder uitzondering hoog. Er zijn echter steeds minder mensen beschikbaar én er is steeds minder kennis / kunde bij de (ingehuurde) medewerkers in de uitvoering van het groenbeheer.

Kundigheid van medewerkers in de uitvoering loopt sterk terug door het tekort aan mensen (o.a. door het teruglopen van het aantal medewerkers vanuit IW4) en de inhuur via uitzendbureaus.

Uitzendbureaus leveren meestal geen mensen uit de samenleving van Veenendaal en omgeving, waardoor zij minder binding hebben met de inrichting van Veenendaal. Tevens zijn het vaak mensen met een niet Nederlandse achtergrond, waardoor er bij deze medewerkers vanuit hun eigen achtergrond een andere visie is op de wijze van het uitvoeren van de werkzaamheden. Het gevolg is dat er andere werkmethoden en technieken worden toegepast dan passend zijn bij de gevraagde beheermethode voor het groen en het na te streven beeld.

Volgens de geïnterviewden is er een tekort aan medewerkers bij alle geledingen in het groenbeheer:

- Bij beleid is behoefte aan tenminste 3 extra medewerkers: een algemeen beleidsmedewerker groen, een adviseur landschap en een adviseur ecologie/natuur.
- Bij toezicht is nu één toezichthouder werkzaam, terwijl er behoefte is aan tenminste twee medewerkers, vanuit het perspectief van de omvang van de gemeente, de hoeveelheid groen en het aantal opdrachten dat is uitgezet, waarop toezicht gehouden moet worden.
- Bij wijkservice heeft er in de afgelopen 5 jaar een terugloop van tenminste 8 FTE plaatsgevonden.

Bijna alle medewerkers bij beleid, toezicht, directievoering en Wijkservice zijn in deze functie (relatief) nieuw en maximaal 3 jaar in deze functie (of in dienst van de gemeente Veenendaal).

De werkwijze in de samenwerking tussen beleid, toezicht en uitvoering (DVO-overleg) is onder andere gericht op signalering van afwijkingen in het beeld, trends, het kwaliteitsniveau en suggesties voor aanpassingen in groeninrichting. Hierbij is het beeld van het groen uitgangspunt en zijn financiën en beschikbare tijd daarop volgend. Vanuit de separate delen van de groenketen wordt er primair gestuurd op het in stand houden van het beeld. Bij afwijkingen zal de toezichthouder bijsturen op basis van de afspraken in de keten en het beleid.

Werkwijze groenbeheer Veenendaal

De betrokkenheid van groenbeheer (beleid én uitvoering) bij ontwikkelingsprojecten, ontwerp buitenruimte en participatie met inwoners, is nog geen vanzelfsprekendheid en wordt nog onvoldoende integraal aangepakt binnen de gemeentelijke organisatie.

Het beheerbewust ontwerpen en het ontwerpbewust kunnen beheren van de openbare ruimte staat in Veenendaal nog in de kinderschoenen. Samenwerking en afstemming over de (her)inrichting van de openbare ruimte bij (ontwikkelings)projecten is nieuw en nog in ontwikkeling.

De overdracht van projecten, na realisatie door een aannemer, met een externe opdrachtgever is niet 'standaard' op een passende wijze georganiseerd en geborgd in de organisatie. Zowel het inrichtingsniveau, het beheerniveau als de daadwerkelijke aanleg komen regelmatig niet overeen met de afspraken die gemeentebreed daarover zijn gemaakt. Het verschil moet door beheer worden hersteld met bijbehorende financiële en technische consequenties. Voor deze extra werkzaamheden wordt een inzet van mensen gevraagd die daarvoor eigenlijk niet beschikbaar zijn omdat er al tekorten zijn voor het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden. Afwijkingen in het beeld van het groen blijven daardoor langer in stand en/of beheerwerkzaamheden worden later dan gepland uitgevoerd.

Invloed van het klimaat op het groenbeheer

Onder invloed van de verandering van het klimaat worden winters warmer en zomers natter. Het resultaat daarvan is een continue periode van groei gedurende het gehele jaar. Beheer van het groen is derhalve jaarrond op een intensief niveau noodzakelijk zeker bij de huidige inrichting van het groen in Veenendaal. Het is om die reden niet haalbaar om al het groen in Veenendaal, op ieder moment van het jaar op beeldniveau B te houden. In perioden met groeizaam weer zal het beeld in delen van Veenendaal vertraagd naar niveau B gebracht kunnen worden. Zoals in de monitoringsrapportages zichtbaar is, zal het jaarrond gemiddelde rondom niveau B uitkomen, maar zijn het perioden met pieken die hiervan afwijken.

Mede door de impact van hittestress en wateroverlast worden op rijks- en provinciaal niveau beleidswijzigingen doorgevoerd die meer aandacht vragen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Ook de gemeente anticipeert hierop in haar nieuwe beleid zoals zichtbaar in de *Omgevingsvisie Veenendaal 2020 – 2030* en het *Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal 2024 – 2050*. Dit heeft direct invloed op de inrichting van de (openbare) buitenruimte en het beheer daarvan.

Participatie en communicatie over groen(beheer) in Veenendaal

Participatie met inwoners bij projecten voor de openbare ruimte zijn gemeengoed in Veenendaal. De uitgangspunten en taakstellingen bij participatiebijeenkomsten worden echter beperkt afgestemd met groenbeheer. Dat wil zeggen, de wensen, beelden en verwachtingen bij inwoners worden onvoldoende gemanaged met de technische en uitvoeringsmogelijkheden van het groenbeheer in Veenendaal.

Participatietrajecten worden met inwoners doorlopen over het ontwerp van de openbare ruimte, maar de communicatie over de wijze van beheer en het na te streven beeld daarbij wordt slechts op beperkte schaal toegepast.

Communicatie over de beheersystematiek en de uitvoering van het beheer in Veenendaal vindt op beperkte schaal plaats en veelal op een passieve manier via de gemeentepagina van de lokale krant. De website van de gemeente biedt onvoldoende ruimte voor het delen van informatie en is onvoldoende te vinden door inwoners. Alleen bij grote beheeringrepen wordt er door middel van een huis-aan-huis-brief informatie gedeeld over de door te voeren wijziging en het bijbehorende (te wijzigen) beeld.

Team SCB

Behandeld door

Telefoonnummer

Documentnummer

Ons kenmerk Zaaknummer 2221401

Uw brief van 8 januari 2025

Uw kenmerk 2220253

Verzenddatum 28 januari 2025

De Voorzitter van de Rekenkamer
Veenendaal
De heer prof. dr. J. Telgen
Postbus 1100
3900 BC Veenendaal

Datum 28 januari 2025

Onderwerp reactie Rekenkamerbrief Groenbeheer

Geachte heer Telgen,

Op 9 januari jl. ontvingen wij het concept van de Rekenkamerbrief Groenbeheer waarin u de raad gaat informeren over een aantal actuele aandachtspunten in het groenbeheer. U stelt ons – conform het onlangs geactualiseerde onderzoeksprotocol van de Rekenkamer – in de gelegenheid op deze brief te reageren voordat deze aan de gemeenteraad wordt verstuurd. Wij danken u hartelijk voor die geboden mogelijkheid.

De opmerkingen uit de rekenkamerbrief worden door ons onderschreven. Hieronder gaan wij in op een aantal onderwerpen die wij graag benadrukken. Daarnaast schetsen wij het traject van de herziening van het groenbeleid en vervolgens naar een bijpassend groenbeheer. Wij nemen de raad hierin mee. Op 8 mei 2025 staat een beeldvormende avond met de raad gepland.

Klimaatbestendig en biodiversiteit

Op pagina 1, 2^e alinea lezen wij: *“Als de raad haar beleidskeuze voor een meer klimaatadaptieve en biodiverse inrichting van de openbare ruimte serieus neemt, moet zij vooral keuzes gaan maken over budget, personeelsinzet, het uitvoeren van jaarrond beheer en bovenal de bepaling van het bijbehorende kwaliteitsbeeld en de beheersystematiek”*. En verderop (pagina 3, bovenaan): *“De klimaatverandering heeft tot gevolg dat de inzet van groenbeheer jaarrond én intensiever is dan passend bij de huidige taakstelling en afspraken over groenbeheer. Daarbij is de huidige inrichting van Veenendaal nog onvoldoende passend bij de klimatologische omstandigheden”*. En verder (pagina 3, 3e alinea): *“De gemeente staat daarom aan de vooravond van essentiële keuzes over de (her)inrichting van de openbare ruimte”*.

Op 21 maart 2024 heeft de raad het *Opgaveperspectief Duurzaam Veenendaal 2024 – 2050* vastgesteld. Zoals in de brief terecht wordt gesteld is de daadwerkelijke manier van inrichten en beheren van de openbare ruimte nog niet bepaald. Daarbij wordt bedoeld op een klimaatbestendige en biodiverse openbare ruimte.

Beheer-bewust-ontwerpen

In de brief wordt gesteld dat beheer-bewust-ontwerpen bij het opstellen van integrale inrichtingsplannen verder ontwikkeld kan worden. Op dit punt hebben wij de afgelopen jaren veel ingezet. Adviseurs en beheerders met groenkennis worden steeds vaker aan de voorkant in de planvorming betrokken. Dit is zichtbaar in de praktijk, te denken valt bijvoorbeeld aan de nieuwbouw in Veenderij en Groenpoort, gebiedsontwikkeling in het Franse Gat, de reconstructie van de Ambachtsstraat/ Boslaan en de reconstructie van wijk De Pol.

In deze plannen komt er (veel) meer en kwalitatief hoogwaardig groen terug. Dit is niet altijd direct zichtbaar, zoals de speciale ondergrondse groeiplaatsen voor bomen onder parkeervakken. Deze

maatregelen zorgen er wel voor dat de bomen duurzaam oud kunnen worden en er over 40 jaar nog staan. De advisering op dit punt bevindt zich op een hoog niveau en wordt nog verder ontwikkeld.

Van beleid naar uitvoering

In de brief wordt bevestigd dat voor een klimaatbestendige en biodiverse openbare ruimte nieuw integraal groenbeleid noodzakelijk is. De huidige manier van beheren in kwaliteitsniveaus sluit niet aan op de 'nieuwe' ambities die de raad heeft vastgesteld. Dit geldt ook voor de huidige traditionele inrichting van het groen.

Zoals terecht wordt gesteld vraagt een nieuwe visie op de inrichting van de openbare ruimte ook om een ander extensiever groenbeheer (pagina 3, 4^e alinea). Daarom is het nodig om de ambities eerst uit te werken in concrete doelen, beelden en plannen. Vervolgens kan bepaald worden welk beheer daarbij passend en betaalbaar is. Wij houden deze volgorde van beleid naar beheer naar uitvoering aan.

Actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsprogramma Openbare Ruimte

Momenteel werken wij aan de actualisatie van de Omgevingsvisie en het Omgevingsprogramma Groen & Klimaat. In deze plannen moet het bovenstaande verder vorm krijgen. Ook het Omgevingsprogramma Openbare Ruimte 2020 – 2025 (OPOR) moet herzien worden. In dit programma worden de doelen uit de Omgevingsvisie en het Programma Groen & Klimaat vertaald naar concrete stappen om te komen tot een klimaatbestendige en een natuurinclusieve stad. Ook zal inzicht gegeven worden in de gewenste kwaliteit, benodigde budgetten, personeelsinzet en dergelijke. Naar verwachting kan besluitvorming over het nieuwe OPOR in 2026 plaatsvinden.

Communicatie

In de brief lezen wij: *“Het verwachte beeld van de inrichting van de openbare ruimte wordt door iedereen anders opgevat, waardoor communicatie hierover lastig is. Dit is herkenbaar in verschillende situaties die ontstaan onder invloed van interpretaties en uitleg over het beleid en het ‘afgesproken’ beeld van het groen. Dit vindt op alle niveaus plaats; tussen inwoners, tussen inwoners en beheerder(s), tussen raad en college, tussen raadsfracties onderling, maar daardoor ook tussen het bestuur van Veenendaal en haar inwoners”.*

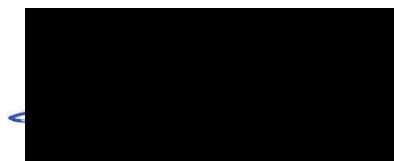
In de brief wordt eenduidige communicatie geadviseerd en wel in een voor iedereen heldere en begrijpelijke taal. Ook wij hechten daar veel waarde aan. Het wordt een belangrijk onderdeel in bovengenoemde plannen. Daarnaast gaan wij dit jaar meer informatie verstrekken over het huidige groenbeheer op de website van de gemeente Veenendaal, in lokale kranten en via bewustwordingsacties. Dit is inmiddels in gang gezet.

Beeldvormende avond Integraal groenbeleid

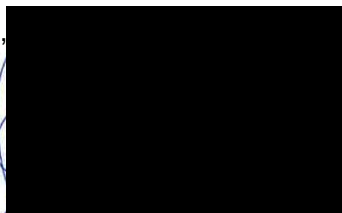
Op 4 november 2024 heeft de raad unaniem een motie aangenomen om een themabijeenkomst Integraal Groenbeleid te organiseren. Deze avond staat voorlopig gepland op 8 mei 2025. Tijdens deze avond wordt aandacht besteed aan de termen 'klimaatbestendig' en 'biodiversiteit' en wat deze betekenen voor het beleid en beheer van het openbaar groen. Daarnaast is deze avond bij uitstek geschikt om met elkaar van gedachten te wisselen over wat wel en niet wenselijk is in Veenendaal.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Veenendaal,

Sjoukje Deelstra
gemeentesecretaris

Gert-Jan Kats
burgemeester